

Izbija vsak šetret
in velja s poštnino
vred in v Mariboru
s pošiljanjem na dom
na celo leto K 4.—
na pol leta „ 2.—
na šetrt leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
upravitelstvu v tiskarni
sv. Cirila, koroske
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-
kovnega društva do-
bi vajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Pesamezni listi dob-
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede popoldne.

Štev. 20.

V Mariboru, dne 14. maja 1903.

Tečaj XXXVII.

Poziv

prijateljem domače zgodovine.

Rojaki! Tužni položaj našega naroda zahteva, da zberemo in napnemo vse svoje fizične in umstvene moči. Politično in gospodarsko delo je sicer pri nas najbolj na površju, vendar pri tem ne smemo zanemariti znanstvenega dela, zakaj znanstvo je ona orjaška moč, pred katero se mora prejši ali slej ukloniti tudi surova sila.

Najširje sloje našega naroda je zadnji čas prešinila ideja slovenskega vseučilišča v Ljubljani. V nebrojnih peticijah, resolucijah in časnikarskih člankih ter v raznih manifestacijah je dobila ta ideja svoj izraz; prodrla je celo v državno zbornico.

Toda s samimi resolucijami pač ne dosežemo cilja; treba je dejanja. Mi štajerski Slovenci tvorimo znaten del slovenskega naroda, zatoraj ne smemo biti pasivni v slovenskem znanstvu. Ni dovolj, da podpiramo občeslovenska znanstvena podjetja, ampak obračati moramo svojo pozornost posebno na naše specifično štajersko delo, in to je naša zgodovina in narodopisje.

Z naslednjimi vrsticami naznanjamo rodoljubnim rojakom v tem čiru nov, zelo važen delokrog. Priporočamo jim v vsestransko, gmotno in duševno podporo novoustanovljeno in od vlade že dovoljeno „Zgodovinsko društvo za Slovensko Štajersko“ s sedežem v Mariboru.

Vsi omikani narodi dandanes skrbno preiskujejo svojo zgodovino in z velikimi stroški zbirajo svoje starine. Saj se pa tudi res vsak omikan človek, ki še ni svojemu ljudstvu čisto odtujen, kolikor toliko zanima za svoje prednike in za prošlost svoje domovine.

Slovenski del štajerske dežele je bil pozorišče važnih zgodovinskih dogodkov in je toraj kaj plodovit za zgodovinske študije. Ali naj pustimo, da nam le tuji preiskujejo zgodovino naše zemlje, da tuji zbirajo naše starine in z njimi napolnjujejo svoje zbirke, ali naj prepustimo, da le tuji, ki ne poznajo in ne ljubijo našega ljudstva, njegove npravi in jezika, pišejo o naših starožitnostih? Neštete gomile, arhivi, knjižnice, cerkve, gradišča, narodna noša, jezik in običaji i. t. d., vse to še čaka preiskovalcev. Sicer imamo že dokaj odličnih mož, ki so mnogo storili za našo domačo zgodovino, a ti so osamljeni, ker je zanimanje premalo splošno, delo premalo sistematično urejeno. Temu hoče od pomoči »Zgodovinsko društvo«, ki bi naj družilo stare moči in budilo nove ter skrbelo, da naše starine ostanejo na naših tleh in v naših rokah.

Že večkrat se je povdarjalo, da v slovenskem slovstvu pogrešamo občno zgodovino Slovencev, ki bi povsem ustrezala zahtevam današnje zgodovinske vede. A tako delo ne vzraste čez noč, ampak je mogoče le na podlagi mnogih podrobnih študij. Štajerski Slovenci moramo toraj s svojimi sorojaki v drugih kronovinah znašati gradivo za splošno

slovensko zgodovino.

»Zgodovinsko društvo« je potemtakem za nas nujna kulturna potreba.

A tako društvo je tudi odlično rodoljubno delo. Zgodovina sicer kot veda ne sme služiti politiki in narodnemu šovinizmu, a z druge strani je nepobitna resnica, da ravno zgodovinski spomini močno povzdigujejo narodno samozavest. Narod, ki je izgubil zmisel za svojo zgodovino, izgubi zmisel tudi za svojo individualnost in samostalnost, tak narod je blizu pogina.

Slovenski narod sicer na svoji zemlji ni imel sijajne preteklosti, a tudi spomin na prestane krivice, težave in nevarnosti bodri človeka, da ne onemaga v boju in delu trde sedanjosti. Zemlja, na kateri prebivamo, je naša last, od pamtveka že to grudo obdeluje slovenska pest, tu imamo pradedovinsko pravico, katero nam le zloba hoče odreči. Poznavanje domače zgodovine nam bo ojačilo tudi narodno zavest, ki je našemu ljudstvu tako živo potrebna.

Ali sme novo društvo pričakovati poln uspeh? Naše razmere so sicer tesne, a če se ga oklenejo vsi zavedni in omikani Slovenci, pred vsem štajerski rojaki, mu je obstanek zagotovljen. Pokažimo, da še v nas gori domorodni ogenj, da nam napredek ni prazna puhlica, da nam slovensko vseučilišče ni otročja sanjarija; pokažimo, da hočemo kot narod živeti, da smo vredni imenovati svojo domovino — ponosne južnoštajerske planine, rodovitna polja, ljubke Slovenske gorice!

Listek.

Četrta božja zapoved.

Na pokopališču pri farni cerkvi so pokopavali mrljca, posestnika Jakoba Z. Malo pogrebcev je bilo; razven dveh sinov rajnega, nekaj starih ženic in otrok. »Naj v miru počiva!« rekli so duhovnik, odmolili nekaj očenašev za njegovo dušo in duše vseh vernikov, ki tukaj čakajo božje sodbe, potem so šli v cerkev se razpravit in vsi so se razšli. Samo mlajši sin France, kakih osemnajst let star fant, je še klečal pred grobom in jokati. Vsi drugi, celo njegov brat Tone, se niso menili mnogo zanj, ne za rajnega. »Ko bi bil še kaj časa živel stari Jakob Z., zapravlil in zapil bi do poslednjega klina svojo domačijo; prav je, božja volja je, da je umrl,« tako je govorilo ljudstvo. Le mlajši sin France je vedel, da mu je bil rajni vendar oče, da je kolikor toliko skrbel zanj in da ga sedaj nikdar več ne bo videl na tem svetu.

Solnce je bilo že visoko, ko vstane France in počasi zapusti pokopališče in gre proti domu.

Ta hiša je stala bolj samotno sredi vasi. Bila je lesena, zapuščena in veliko zemljišča je spadalo k nji. Nekdaj je bila najboljša v vasi, in ljudje so lahko in dobro živeli v nji.

Še le danes pokopani gospodar jo je spravil na nič in je zabredel v dolgove, ker je pijančeval.

Doma najde France starejšega svojega brata. Sedel je pri polomljeni orehovi mizi ter podpiral težkih mislij polno glavo. Tiho sede k peči in oba brata dolgo molčita.

»Kaj bo pa zdaj?« vpraša mlajši brat France čez nekaj časa.

»Naj bo, kar hoče,« odvrne starejši brat Tone osorno.

»Očeta ni več, matere tudi ne,« de mlajši.

»Prava reč, če takega očeta ni več kakor je bil najin. To še oče ni bil,« odvrne mu Tone. — »Zapravlil je vse, pil je po krčmah, na svojega sina še mislil ni. Jaz ga ne spoznam za svojega očeta. Lahko bi mi zapustil lepo domačijo, da bi živel kakor drugi ljudje, zdaj pa je pustil same gole stene in dolgove.«

»Oh, Tone! ne govori tako, to je greh, oče so le oče, Bog jim bo grehe odpustil, spokorno in spovedani so umrli. Če so nama pustili dolgove, ne smeja se zato hudovati nad očetom, ampak gledati morava, kako jih bova s časom poplačala. Bog bode nama pomagal.«

»Kaj govoriš; bova plačala,« odgovori Tone. »Kaj sam sebe šteješ? Ti boš figo plačeval, domačija je moja, jaz sem starejši. Tebi ni nič mari naša hiša in dolgovi tudi

ne, katere je stavec naredil!«

»Saj vem, da je vse tvoje,« pravi France.

»No, torej pa molči, kaj potem govoriš! Kar ti bo gosposka spoznala iz hiše za doto, tisto ti bom vrgl pod noge, potem pa idi, kamor hočeš, jaz te ne maram. Ti nisi nič boljši, kakor najin oče, ki je vse zapravlil. Saj te je dobro poznal, zato te je rad imel, mene pa ne. To se ve da, ti si mu potuho dajal, kadar je prišel pijan domu. Če sem mu jaz očital in ga zmerjal, kakor je zaslužil, brž si bil ti s svojim jezikom vmes in ga zagovarjal.«

»Ti si četrto božjo zapoved popolnoma pozabil. Starišem se morajo slabosti priznati in prikrivati,« pravi mlajši brat.

»Le prikrivaj jih, če hočeš, zdaj se lahko prikrivajo. Poprej je bilo to drugače, in mor biti bi vendar tako ne bilo. Zato pa molči; kar ti gre, to boš dobil. Kakih petnajst goldinarjev ti bodo prisodili, namesto dve ali tri sto, potlej pa pojdi. Jaz bom že sam gospodaril bolje od očeta in tebe, ki si ga zagovarjal.«

»Ne bom ti delal napotja, svet je velik,« pravi France in začne jokati. Da je brat tako neusmiljen in trdega srca, da še po smrti ne odpusti očetu, in da ga precej goni od domačega praga, to ga je bolelo.

»No, še tega je treba, da boš tu cvilil

»Zgodovinsko društvo« bo imelo častne, dopisujoče, redne in podporne ude. Prve in druge bo imenoval le občni zbor, redni ud pa postane lahko vsak, kdor plača enkrat za vselej 100 K ali vsako leto 5 K. Podporni ud pa lahko postane, kdor podari društvu kako manjšo svoto ali kak znatnejši predmet za knjižnico ali muzej.

Udnino sprejema začasno g. dr. Radosl. Pipuš, advokat v Mariboru.

Upamo, da ta poziv najde glasen odmev med zavednimi rojaki vseh stanov.

V Mariboru, dne 11. maja 1903.

Osnovni odbor.

Velikanski požar v Slovenj. Gradcu.

Strašna nesreča je zadela zadnjo nedeljo mesto Slov. Gradca. Ogenj je upepelil tretjino mesta. Bilo je 1/3. V farni cerkvi je bila ravnokar popoldanska služba božja, ko začne naenkrat udarjati zvon, naznanjajoč ogenj v mestu. Ljudje so hiteli iz cerkve. Ravno blizu cerkve v cerkveni ulici, v hiši Požganovi je izbruhnil ogenj. Močen veter je pihal in ko bi trenil, bila je cela cerkvena ulica, okoli 24 hiš, v enem plamenu. Potem je posegel ogenj na zadnji del mesta proti gostilni »Sandwirt«, užgal poslopja po glavni ulici do Winklerjeve hiše, preskočil to in sosednjo hišo ter upepelil dalje poslopja v ulici proti cerkvi. Sedaj je začel goreti tudi stolp, ki je s škodlami krit. Škodla za škodlo se je užigala kakor lučica za lučico in nazadnje je bila vsa streha v polnem ognju. Pri »Sandwirtu« je posegel ogenj tudi na Writzmanovo hišo in odtod je zanesel veter iskre na obe poslopji Lobejevi, ki sta se takoj užgali. Vse, kar je gorelo, užgalo se je v kratki četrt uri, tako hitro se je širil ogenj. Pospeševal je to hitrost močan vihar in pa okolščina, da so v pogorelem delu mesta bile hiše krite večinoma s škodlami. Vse skupaj je zgorelo 49 posestnikom 68 poslopij in pa cerkveni zvonik.

Prva pomoč.

S krikom in vikom so hiteli ljudje skupaj, ko je naznanil zvon ogenj v mestu. Na gašenje v prvem trenutku ni bilo misliti. Ljudje so hiteli v hiše, nosili iz njih otroke ter vlačili pohištvo iz sob. Pri enonadstropnih hišah je letel kos za kosom iz oken. Bilo je treba največje naglosti. Živine se je dalo le malo rešiti. Čudovito moč imajo ljudje v nesreči! Možje so vzdigovali kar cele zaboje sami, ženske po dve skupaj z lahkoto nosile polne

omare čez ulice. Vse je pomagalo reševati, kjer se ni bilo ognja.

Žalostni prizori.

Četrta ure je minolo komaj in 68 poslopij je bilo v ognju. Prebivalci hiš so morali pobegniti iz stanovanj. Za njimi je švigal plamen in pokalo in podiralo se je tramovje. Ženske so hitele iz hiš z razprostrtimi rokami ter glasno jokale in plakale. Možje so se še ozirali nazaj, a vsako upanje je bilo zastoj. Tolažili so žene, a tudi samim so se udirale debele solze čez lica. Otroci so bili blede in prestrašeni, se plaho stiskali ob svoje rešitelje ter sedaj in sedaj vriščeče zajokali.

Tam je stal mož, žena in hčer. Gledali so na plamen, ki je hlastno požiral njihovo hišo. Ničesar niso rešili, razven kar so imeli na sebi. Obupno je vila žena roke, hčerka jokala in tudi mož se je solzil kot majhno dete. Vse je izgubil, kar si je v teku let pripravil! Zopet mora znovega začeti...! Žena drži stol v roki. »Kaj ste rešili?« jo vprašamo. V prvem strahu je zgrabila za stol, bežala z njim iz plamena, a drugokrat se ni mogla več vrniti. Nekaj malenkosti še so ji rešili drugi dobri ljudje. Ob majhnem kupčku je stala, držala preplašena za stol ter se z obupnim obrazom ozirala sedaj na rešeni kupček, sedaj na gorečo hišo. Mož ni bil doma, odšel je za zaslužkom. In ko se vrne, našel bo prazno pogorišče...

»Kje je moje dete, kje je moje dete?« Z enim sem se rešila, drugega ni!« In obupno je kričala ter iskala izgubljeno svoje dete. Ko smo ji pokazali rešeno dete, pritisnala ga je na svoje srce ter bila vsa srečna.

Ker se je bilo bati, da se pódere stolp na cerkev, prebije obok ter nastane ogenj v cerkvi, odneslo se je sv. Rešnje telo v Stari trg. Ljudje so pobožno poklekali in solze so se jim udirale, ko je hitel duhovnik mimo njih s sv. Rešnjim telesom.

Dogajali so se srce pretresujoči prizori...

Goreči zvonik.

Pri cerkvi je zgorela le stolpova streha. Cerkev je krita s kamnitimi ploščami in torej tu ni bilo toliko nevarnosti. Da pa pri zvoniku ogenj ni posegel na oder zvonov in na zvone same, zahvaliti se je neustrašenosti nekaterih mož in fantov iz Lehna, ki so vkljub smrtni nevarnosti šli v zvonik, ovijali tramovje z mokrimi capami ter metali zgorele podmostke s strehe. Vodil jih je njih vrli župan Plesnik.

Požarne brambe.

Domača požarna bramba je delala nemorno. Prva je prišla na pomoč požarna

bramba iz Dravograda, kmalu za njo iz Šmartna, Velenja ter Šostanja. S posebnim vlakom je došla požarna bramba iz Maribora. Tudi več drugih požarnih bramb je prihitelo na pomoč, vseh skupaj 10. Iz Celovca so prišli vojaki. Osobito se je odlikovala pri tem požaru kmečka požarna bramba iz Šmartna pri Slov. Gradcu.

Kako je ogenj nastal?

Pravi se, da je Požgana vsipala še tleči pepel na smetišče, ki se je potem užgalo. Prebivalstvo je razjarjeno zaradi njene nemarnosti in jo je hotelo samo kaznovati. Le mirnejši ljudje so to zabranili.

Velika škoda.

Škoda, ki jo je naredil ogenj zadnjo nedeljo v Slov. Gradcu, znaša po cenitvi politične oblasti okrog 702.000 kron. Od teh 702.000 K bodo dobili komaj 150.000 K od zavarovalnic, ker niso bili vsi zavarovani in nekateri le za majhne svote. Nekateri so rešili le, kar so imeli na sebi. Mnogim je zgorel tudi denar. Mesarju Martu je zgorelo 23 svinj in 1600 K. Veliko uboštvo vlada v mestu.

Pomoči je treba.

Nesreča je velika in zato je treba hitre pomoči. Od mnogih stranij že prihajajo velikodušni darovi za pogorelece. Cesar sam je daroval 10.000 K. Slovenjegraški Slovenci so izvolili poseben odbor, da nabirajo tudi med Slovenci prispevke za ponesrečence. V odboru so gg.: I. Jazbec, veleposestniki Iv. Kac, Fr. Verdnik, Jos. Rotovnik in knjigovodja Jak. Vrečko. Tem gospodom se naj pošljejo darovi, ki se bodo potem v naših slovenskih listih objavili. Pokažimo Slovenci svoje usmiljeno srce!

Državni zbor.

Dunaj, 12. maja 1903.

Postava zaradi uradniških varščin

se je v seji dne 12. maja sprejela. Dozdaj so morali uradniki gotovih vrst, predno so nastopili svojo službo, vložiti primerno denarno zastavo. Kakor je »Sl. Gosp.« že naznanil, je vlada predložila pred nekim časom postavni načrt, naj se te varščine opustijo. Vlada trdi, da so te varščine mnogo premajhne, da bi mogle pokriti slučajne goljufije. Postava se je torej sprejela; pa odklonil se je nasvet dr. Heilingerja, naj se opustijo tudi varščine c. kr. notarjev.

Postava radi nedeljskega počitka v prodajalnicah.

Nekateri trgovci izkoriščajo neprimerno svoje uslužbenke, da morajo po 14 do 18 ur

in jokali kakor mlada mačka. Kaj pak!« reče Tone.

Oba sta zopet dolgo molčala.

Bilo je poldne, nobeden še ni jedel. Tone vstane, gre za peč, vzame veliko skledo s police in dve žlici. Bil je ostanek sinočne večerje. Postavi na mizo in začne jesti.

»Pojdi jest, če hočeš«, pravi Francetu.

»Ne bom; Bog ti blagoslovi!«

»Tudi dobro; joka ne boš sit!«

Takoj potem mlajši brat vstane in odide iz hiše.

»Pojdi kamor hočeš«, godrnja Tone, sprazni skledo, in jo zopet postavi na polico. — Kake pol ure po tem se vrne France v hišo. Imel je pod pazduho culo.

»Kaj boš?« vpraša Tone.

»Grem!« odgovori France.

»Kam?«

»Svet je velik, Bog je povsod. Doma vidim, da sem ti nadležen, da me podiš, zato grem.«

»Kdo te podi? Jaz sem le hotel reči, da ti ne boš gospodaril. Pri hiši si pa lahko, dokler ti dote ne dam. Potem lahko greš služiti, ali se oženiš, ali kar ti drago. Tega ti pa nisem rekel, da takoj pojdi.«

»Čim prej, tem bolje je, ker mora biti. Daj mi roko za slovo, in Bog te obvaruj!«

Tone podá bratu roko, a gleda v stran

in ne stisne je nič, ne reče nič, kakor: »Saj menda te ne bo vrag daleč ponesel?«

»Daleč grem. V Trst najprej in potem še kam dalje. Če se več ne vidi, moli zame, jaz bom pa za-te«, pravi France in si obriše solzo.

»E, rajši vsak za-se moliva, kaj bi to! Kadar boš hotel doto, pa pridi ponjo. V spomladi, če lan ne pozebe, morebiti ti bom že vrgel tiste krajcarje«, to izreši odide Tone na vrt, vzame motiko v roke in začne tolči grudje po brazdah novorazorane njive. Še mar mu ni, da je danes pokopal očeta in da je brat šel Bog ve kam. Prav je, da ju ni več — obeh, misli si samopašnik. Oče je zapravljal, brat pa mu je pri hiši. Delam lahko sam, jem lahko sam. Tako si bom zopet kaj opomogel v gospodarstvu.

France pa je s svojo culo postal vrhu hriba zunaj vasi, ozrl se najprej proti cerkvi, kamor je od otroških let hodil moliti, proti pokopališču, kjer oče in mati počivata v miru, potem proti domači hiši, kjer je ostal trdosrčni brat. Za hip ga obide jeza in si misli, takega brata kakor ga imam jaz, ga nima nihče na svetu. Ni vreden, da bi ga kedaj obiskal. Nikoli ga ne bom ničesar prosil, naj le ima tisto svojo doto, lakomnik, naj ima domačijo sam; pa tudi pomagal mu ne bom nikdar. A takoj zopet pravi: »Brat je

moj, tiste matere sin kakor jaz; naj bo takšen ali takšen, brat je. O mati! ljuba mati! ljuba mati, kaj bi vi rekli, ko bi to ućakali! Prav je menda, da ste umrli in vendar bi vas rad videl živo, rajši, kakor bi imel vse bogastvo sveta. Bog te obvaruj, domača vas! Bog te obvaruj, brat, Bog ti daj srečo! Težko, da bi me kedaj videl!«

* * *

Tone je bil odslej sam gospodar pri hiši. Najpridnejši in najdelavnejši kmet je bil v vsej vasi. Delal je dan na dan kakor črna živina, storil toliko kakor drugi trije. Privoščil si je malo, ni se upal niti enkrat do sitedga najesti, nikdar ni pokusil vina ali drage, drage pijače. Dasiravno je bil sam svoj, ni govoril, niti se pečal s sosedi; hvalili so ga vendar, da je ves drugačen kakor njegov oče, da pridno plačuje dolgove, redi živino in vzorno kmetuje.

Šest let po tem je bila Tonetova domačija zopet dobra, brez dolga. Tone je bil trideset let star in mislil se je ženiti. Ker pa je bil nekako oduren, izpodletelo mu je povsod, kamor se je obrnil, nobeno dekle ga ni maralo. Ker se v obližju ni dalo, šel je Tone v sosedno vas. Tam ga ljudje niso poznali. Razložil je svoji nevesti, da je kmet brez dolga, da ima dobro zemljišče i. t. d.

na dan opravljati svojo službo. Nimajo nobenega počitka niti ne ob nedeljah. Socijalno politični odsek predlaga torej, naj se skrbi po trgovinah delo ob nedeljah. Vsaj od 12. ure opoldne — ob nedeljah namreč — naprej bi se ne smelo več siliti teh uslužbencev, da ostajajo pri delu.

Obravnava o tem postavnem načrtu se je začela v torek, dne 12. majnika.

Predlaga se tudi sledeči poziv: C. kr. vlada se pozivlje, da se v najkrajšem času predloži postavni načrt, da se vpelje popolni nedeljski počitek po raznih pisarnah, kakor po notarijskih, odvetniških in drugih kancelijah.

Nemiri na Hrvaškem.

»Slovanska zveza« je spravila v državnem zboru razgovor o surovem postopanju Mažarov proti Hrvatom. Po pogodbi med Hrvaško in Ogrsko ne sme biti razobešana na hrvaški zemlji mažarska zastava, niti bi se ne smeli napravljati napisi razun v hrvaškem jeziku. A zadnji čas so oholi Mažari začeli razobešati po državnih poslopih na Hrvaškem n. pr. po kolodvorih mažarske zastave. Hrvaški narod se je temu uprl; a mažarska vlada je poslala orožnike in vojake, da napravijo mir v deželi. Zapirali so nedolžne ljudi, tekla je kri, več Hrvatov je že ubitih, mnogo Dalmatincev se je že izgnalo iz Hrvatske, veliko so jih zaprli. Poslanec Bianchini je v družbi z mnogimi drugimi slovanskimi tovariši vložil interpelacijo na ministrskega predsednika, kaj namerava storiti, da se napravi konec krivicam, katere se gode Hrvatom v banjevini? Dr. Körber je na to vprašanje odgovoril, da na te stvari, katere se gode v drugi državni polovici (v ogrski), ne more odgovarjati, ker se ne more vmešavati v onostranske notranje zadeve. A Hrvati iz banjavine zahtevajo od svojih rojakov v državnem zboru, naj se zavzamejo z vsemi močmi, da se odpravijo velike krivice, katere se jim godijo. V tej zadevi je imela »Slovan. zveza« posvetovanje v svoji seji dne 12. t. m.

Glasovanje o dr. Kohnu.

Ker se ni moglo v torek 5. maja izvršiti glasovanje zastran olomuških stvari, se je to zgodilo dne 12. maja. Predlog se je sprejel po večini glasov.

Nesreča v Slóvenjem Gradcu.

Dne 12. majnika se je vložil v zbornici

nujni predlog v pomoč pogorelcem v Slov. Gradcu. Podpisali so ga štajerski poslanci obeh narodnosti.

Nemiri na dunajskih visokih šolah.

Ze dalje časa napadajo nemško narodni visokošolci tiste svoje tovariše, ki so člani katoliških društev, ki se nočejo dvobojevati in so dobri avstrijski državljani. Pretečeni teden so nemški narodni dijaki zopet napadli svoje katoliške tovariše. Ko so poslednji prepevali cesarsko pesem, so jih prvi zasmehovali. To se sme goditi na avstrijskih visokih šolah! Krščansko socijalna poslanca Prohaska in dr. Weisskirchner sta v seji dne 12. maja interpellirala dr. Körberja in naučn. ministra dr. Hartla, kaj hočeta storiti, da se taki skandali ne bodo več ponavljali. Dr. Hartel je odgovarjal in grozil, da bo dal šolo zapreti, če se ne vrne red in mir. Pruski poslanec Franko Stein je predlagal, naj se o tem odgovoru ministra začne v prihodnji seji — v petek — razprava. Ta predlog se je sprejel.

Dopisi.

Iz Brega. Stric Zelenik so hudo jezni. Ne samo barve, ampak tudi že svoje ime spreminjajo od jeze, tako, da se že nekaj časa sem podpišejo »Selenik«, ker je tako bolj po gosposko. Imajo pa za to še druge tehtne vzroke.

Modri hajdinski občinski očetje so jih namreč pooblastili, da bodo šli za občino volit v okrajni zastop, kojemu je sedaj načelnik njihov sorodnik istega imena. Da jih pa volilci ne bodo zamenjavali s sedanjim načelnikom, spremenili so pisavo imena. In to je prav pametno; sicer bi se utegnili pripetiti, da bi jih silili prevzeti načelnništvo okrajnega zastopa, a tega pa stric na noben način nočejo. Jezijo se pa stric in gospod Selenik zato, ker jim ne gre v glavo, da se je nekdo predrznil dregnuti njihovega ljubljence »korondiča« in opozoriti nanj tistega požrešnega pajka, ki hrusta tako nesnago. Kovačnica bi se podrla in sosedovi tetici, ki tudi visoko čislajo Zelenikovega »korondiča«, bi žalosti srce počilo, ko bi se utegnil nekega dne prikrasti oni ničvredni pajek in bi pohrustal mastno pečenko. Vidite torej, da je striceva jeza opravičena, kajti oni že vejo,

kaj je prav in kaj ne, ker oni sploh vse najbolj razumejo, in ker so zraven Cebeja najbolj pametni in učenjaki na Hajdini. Ta dva moža sta glava hajdinske občine in s pomočjo svojih »služabnikov« vse tako modro naprej peljata, da Hajdinci občudujejo bistroumnost teh mož. Mnoge zasluge za to pa ima njiju prijatelj, Maks Stražil; to je tisti »mali« breski učenjak, ki zna celo brati »Gesetzbuch« in delati znamenja za paragrafe.

Tako, ljubi stric, za danes sva se menda dovolj zmenila, če bo pa treba, še prihodnjič več. Zdravi bodite, stric!

Iz Polzele. Čudimo se, ko beremo, kako se po drugod ljudje selijo v Ameriko; k nam pa se tako radi priseljujejo. In kdor je enkrat tukaj, ne bo lahko šel iz Polzele; kupi si kos zemljišča, si postavi hišico, in tako raste naš kraj, kakor redkokje v Savinjski dolini. Kaj se le bo, ako doživimo železnično zvezo s Kamnikom! Seveda ni vse dobro, kar se k nam naseli, za marsikoga bi ne bilo škoda, ko bi bil ostal tam kje v deveti deželi!

Napredek! Pred nekaterimi leti pri nas ni bilo duha ne sluha o kakem društvu. Zdaj imamo že kar dvoje. Nekaj let sem že deluje prav koristno naše »katoliško bralno društvo«. Žalibog je domačini še premalo podpirajo. Ima že lepo število dobrih knjig udom na razpolago, napravilo je že nekatere veselice, lani je začelo z gledališkimi predstavami. V najnovejšem času je dobilo to društvo sestrice: podružnico družbe sv. Cirila in Metoda. Ker beremo po časnikih, kolikega pomena je za Slovence to društvo, smo se te podružnice zavedni narodnjaki razveselili, ter bi samo želeli, naj ne bi hiral, kakor n. pr. sosedna v Braslovčah. Na dan ustanovitve nam je napravilo to društvo dve predstavi: »Svoji k svojim« in pa »Na Osojah«. Ker ne znam takih iger prav presojati, rečem le, da je bil oder lepo pripravljen, in da so se morali igralci z dolgo igro pač veliko truditi. Ali vse navdušenje nas je minulo, ko smo slišali, da se je po končani igri vršila neka točka, katere nismo brali na vsporedu, namreč — ples. Tega pa že kar, sem rekel! Upamo, da je bilo to prvi in zadnjikrat. Kako zvezo imata neki sv. Ciril in Metod s plesom? Ali ima to društvo s

Tako se mu je naposled vendar posrečilo; oženil se je in dobil nekaj stotakov z mlado ženo. Vendar s tem kupičkom je dobil mačka v žaklji. Deklice ni poznal prej, spoznaval je še le ženo. Bila je huda, delala ni rada, pač pa je rada dobro živela. Dobila ga je čisto v pest, vse je moralo tako biti, kakor je ona hotela. A pregovor pravi, da gospodinja tri ogle hiši podpira, gospodar samo enega. To se je pri Tonetu kmalu pokazalo. Vse je šlo rakovo pot; dolgovi so se vračali, v hlevu je bilo manj živine, na dvoru manj gnoja, na polju slabše pridelek, davki pa vedno večji.

Bog je Tonetov zakon na drugi strani blagoslovil z obema rokama; podelil mu je lepo kopico otrok. Vsem tem pa je bilo treba preskrbeti jedi in obleke. Tako je imel Tone skrb čez glavo, da ni mogel mirno spati. Začelo se mu je hudo goditi. O bratu svojem ni nikdar slišal ničesar. Ne pisma, ne drugega poročila ni bilo o njem. Sploh so mislili vaščanje, da je umrl. Tone se ga je nekterikrat domislil, dasiravno mu je bil spomin na njega grenak. Ker je imel otroke in ženo, spoznal je, kaj je ljubezen. Spoznal je, da do brata svojega in do svojega očeta nekdanj ni imel nobene ljubezni. Mislil je, kako hudo bi pač bilo, ko bi moj otrok mene tako rad imel, kakor sem jaz očeta pred in po smrti! Ko bi kateri mojih otrok brate in sestre svoje tako grdo odpravil iz hiše, kakor sem jaz svojega brata!

Tako je včasih mislil in vest ga je pekla. Ker je videl, da nima nikjer sreče, da gre vse od leta do leta na slabše, prišla mu je misel, da ga Bog kaznuje. Ta misel

ga je strašila noč in dan, ni se je mogel iznebiti. Dostikrat se mu je sanjalo, da vidi očeta, kako mu očita, da je grdo ravnal z njim; da vidi brata, kako je pri tujih ljudeh onemogel in na smrt bolan brez postrežbe. Začne bolj pogosto moliti, da bi utolažil vest in pregnal skrb, toda ni se dalo. Vest je bila še hujska. Da bi jo ukrotil, uda se tisti pregrehi, ki jo je očetu tako brezsrčno očital, pijančevanju.

Pozno po noči je bilo nekega dne, ko pride vina poln domov. V hišo se ne upa; tam je žena, huda bi bila. Tam so otroci, grdo bi ga gledali, kakor je on nekdanj gledal očeta, če je v enakem stanu prišel domov. Zleze toraj pred hlevom v slamo in pade, kakor bi ga ubil. Tabak je kadil; žareča pipa mu pade iz ust na slamo. Predno je še zaspal, razsveti se okoli njega — slama je v ognju. Zdaj ga je minila vsa pijanost, preplašen zakriči, vstane in jame z rokama in nogama teptati ogenj. Ali prepozno je. Kakor blisk naglo se razširja plamen okrog njega.

Predno pritečejo na njegov krik sosede, vnela se je že slamnata streha na hiši, na hlevu, na skednju, vse je suho, vse gori — vsaka pomoč je zastoj. Tone se je valjal kakor nor po vrtu. Izgubljeno je bilo vse kar je imel, pepel je bila njegova hiša, pepel poljski pridelek, njegova hrana za zimo. — Ostala je še zemlja, polje in gozd. Gozd je bil že rajnki oče posekal, zdaj je rastlo mladovje, mnogo ni bilo vredno. Polje pa je bilo zadolženo, ni bilo več njegovo.

»Vse je izgubljeno, Jezus pomagaj!« kričal je Tone. Pomagalo ni vse nič. Kar je, to je. Naenkrat je bil — berač.

Da je Tone zažgal svojo domačijo sam iz svoje nerodnosti, tega ni nihče vedel. Nikomur si ni upal povedati, celo ženi ne. Ravno zato, ker je to sam vedel, peklo ga je še bolj. To je očitna roka božja — očitala mu je vest. — Ti si svojega očeta pisano gledal, če je prišel v svoji slabosti domov, ti si ga zmerjal, ti si mu želel smrti. Zato te je zadela šiba božja. Ti si podoben tistemu Noetovemu sinu Kamu, o katerem se bere v svetem pismu, da je pijanega očeta zaničeval in sramotil, zato ga je oče preklel in Bog zapustil. Ti si podoben Jožefovim bratom, ki so mlajšega brata od doma prodali v tuji svet. Tako mu je govorila vest in potrj je bil tako, da ni mogel ničesar začeti. Še bi bil rad sezidal novo hišo s pomočjo dobrih sosedov, ali ni se upal tega lotiti, mislil je vedno, da ga je Bog zapustil. Upniki so se oglašali po vrsti. Kar je ostalo, to so prodali in razdelili med seboj. Niso gledali in poslušali mile prošnje uboge žene, ne ubogih otrok. Neusmiljeni so vzeli vsak svoje.

Eden njegovih sosedov je bil dober mož. Videč tako nadlogo in revščino, je ponudil svojo stransko hišico Tonetovi družini za stanovanje. Drugi pa se jim dajali živeža tako dolgo, da je prišla pomlad.

Če ravno je bil ubog, vendar svoje stare navade ni opustil, ampak zapil je tudi zdaj vsak krajcar, katerega si je kot dninar prislužil, da je udusil svojo očitačo vest. Neko zimo našli so ga zmrzlega na cesti; napil se je žganja ter obležal. Za družino pa je morala skrbeti občina.

Tako kaznuje Bog tistega, ki zaničuje svoje stariše. Marija Kolbl.